נטע שדמי

יותר דתיים יותר קרביים

במכינה הישיבתית "בני דוד" עשו מהבוגרים חיילים חיילים. לבוגרי ישיבות רבים קשה להתמודד בשהיה ביחידה קרבית. חייל עם תפיסה לאומית אידיאליסטית, חש קירבה נפשית למפקדים יותר מאשר לרבנים.

הרב אלי סדן (מימין) ויגאל בורשטיין. הרעיון היה של שניהם. תפילין ונשק – אותה אחריות. צילום: נאור רהב.

שורה תחתונה נמצא 60 בוגרים, כולם דתיים וגם קרביים. שבעה מתגייסים לקר־רם טים, שלושה לסיירת מובחרת, שניים לשייטת והשאר מקווים שקצין מיון בבי־סיס קליטה יהיה נחמד אליהם. יריים עיניים מדטס־סים ויחתוך: אין בעיה. שריון, גולני, גבעתי וצנחנ־נים, רק תגידו. והם יגידו: לא לחיל ולחטיבות האלה, אלא לסיירות שלהם.

ביולי האחרון סיימו את המכינה הישיבתית לצה"ל "בני־דוד". מחזור ראשון. שמונה ק"מ ברומית לצומת תפוח, עוד שני ק"מ במעלה הר שילה בואכה עלי, ובשפיץ של הישוב הדתי, עשו מבוגרי הישיבות התי־כוניות חיילים־חיילים. בלי הנחות. וזה פירוט החשבון: שנה מכינה על חשבון התלמידים, שלוש שנים ירביצו בצבא עד היום האחרון, ובתכנית עוד שנה קבע, לפי־חות.

הרעיון, אומר הרב **אלי סדן**, הוא של **יגאל לוינשטי־ין**. יגאל אומר: של שנינו. נפגשו בישיבת מרכז הרב. הרב אלי ליטר את לוינשטיין, בעקבות קשר נישואים הפכו קרובי משפחה, ועכשיו הם שכנים.

קודם לכן, כשגרו בירושלים, יגאל הדריך את הבוגי־רים בישיבות תיכוניות. "נוכחתי לדעת שבין התלמי־דים קיימת דרישה למסגרת מכינה לצה"ל. וחשוב לצי־יין כי הפנייה להצטרף ל'בני־דוד' היא לצעירים, שמראש החליטו לא ללכת לישיבות הסדר".

ההבדל איננו רק באורך השירות (בהסדר: שנה וחצי שירות פעיל ושלוש שנים לימודים), אלא גם בעובדה שחיילי ה"הסדר" מתגייסים כקבוצה, ובוגרי "בני דוד" כבודדים ועשויים למצוא עצמם חריגים ביחידותיהם.

המפקדים חילוניים

הרב אלי: "התברר, שלרבים מבוגרי הישיבות התיכו־ניות אין מספיק כלים להתמודד עם שהייה ממושכת בממגרות חילוניות, בעיקר ביחידות קרביות. רוב החיי־לים והמפקדים סביבם חילוניים, לפעמים גם מוכשרים מהם ומשוררים עמדות רוחניות אחרות, ואנחנו רוצים לתת ביידיהם כלים להתמודד איתן.

"קושי אחר היא המציאות הטכנית. כשהבחור משרת בצנחנים, ואחרי שלוש שעות שינה הוא צריך לקום לפני כולם ולהתפלל, זה מבחן קשה. או בליל שבת, אחרי יום פעילות נקו, כשהחברה' יוצאים ל'אפטר'

ריית־שמונה, לבחור הדתי יש בעיה. לא כולם מחזי־קים מעמד".

מאז סיים את ביה"ס התיכון הדתי צייטלין בתל־א־ביב, נתון אחד איננו מרפה מהרב אלי ובעבורתו הוא מנסה להתמודד אתו. מסוף שנת הלימודים, הוא מציין, 80 אחוז מכל מחזור של בית־הספר הפכו להיות לא דתיים. לו עצמו יש 20 שנות ותק של מילואים בצנח־נים. בן 41, הוא נשוי **לורדינה** ואב לתשעה ילדים. הגדול בן 17, הקטנה בת שנה.

תקופה ממושכת היה פעיל בבני־עקיבא ומבחינה תורנית "גדל" במרכז הרב. אחרי מלחמת יום כיפור נמנה עם מקימי הישוב קשת ברמת הגולן. שלוש שנים בהתישבות וחזרה ל"מרכז הרב". בין לבין, הרב אלי התרוצץ עם **אביטל שצרינסקי** במאמצים לשחרר את בעלה, אסיר ציון.

לפני ארבע שנים התארגנה קבוצת מורים ירושלמית לצורך הוראה באילת. הרב אלי עוזר ומדריך אותם, וכף רגלו לא דרכה בחוף הים שם, אפילו פעם אחת. מטעמי צניעות, כמובן. ועל החוף הזה גדל יגאל לוי־נשטיין. בן 34, ומגיל 13 על הים. השיט מפרשיות מרגם 420. "ואפילו הגיע להישגים מעולים באליפוי־ות", הרב מרעיף על תלמידו מבטים גאים מהולים במין סלחנות, כאילו מדובר במעשה משונה.

רגעי משבר

כשהיה מ"פ בשריון, לפני 11 שנה, התחיל לוינשטי־ין לשאול שאלות. "הרגשתי מעין ערפל רעיוני, וחי־פוש אחרי ערכים לאומיים הביא אותי למפגש עם המ־קורות היהודיים". תחילה במכון מאיר ואח"כ במרכז הרב. עכשיו הוא מג"ר שריון במילואים, נשוי לרדינית, כאמור בת הדודה של הרב אלי, שהיא גם מזכירת המכינה הישיבתית, ואב לשלושה.

הגדרת תפקידים עכשווית: הרב אלי עומד בראש המכינה מבחינה תורנית ו רב יגאל מסייע לידו, כך גם בשיחה המתקיימת בינינו בחדר המגורים של הרב. הרי־הוט הצנוע נבלע בין גודש הספרים שעל הקירות, ספ־רות תורנית בעיקר, והחלון קרוע לעבר הרי בית־אל. רוח טובה, צוננת, באה מהם והתכלת מעל, גם המצ־אות הקשה תחתיה איננה מצליחה להרביץ עליה ברל ענגה קטנה.

הרב אלי מברך "בורא מיני מזונות" על עוגת שמ־

רים מצויינת וחוזר לרעיון שמאחורי "בני־דוד": "אחו־מרגעי המשבר של החייל הדתי פוקד אותו בקורס קצי־נים. מעמידים בפניו קושיות שלא התמודד איתן והספ־קות מכרסמים. אמנם הוא נשאר עם כיפה, אבל המצ־אות הנפשית מרוקנת. נשאר דתי סוציולוגי, בשביל הבית והחברה".

– **עם מי הוא מזדהה?**

"חייל הבא מהציבור הדתי לאומי עם תפישה אידיא־ליסטית ורצון לשרת שירות מלא, מרגיש קירבה נפ־שית למפקדים יותר מאשר לרבנים בבני־ברק ושואל את עצמו: אם כך, למה אני צריך להיות דתי, ואם זה נכון למה הם לא דתיים? לכן, גם הבנים וגם הוריהם אינם מתלהבים מיחידות עילית. בילוי בחברת 15 קי־בוצניקים, שאינם שומרי כשרות, איננה ברזיק משאת נפשם. ואמנם, יש יחידות שרה שרגל דתי לא דרכה בהן, או שיש בהן רק דתיים לשעבר".

– **איך משפיעה הדריגות?**

"בדרך־כלל, כבר בהתחלה המפקדים 'מצלמים' את החייל הדתי. מלבישים עליו תדמית של 'סבון' כזה. לפעמים הוא איננו מתפקד טוב בגלל המתח. נכון שיש מי שהגיעו לתפקידים מעניינים ועמדות פיקוד, אך הם בעלי חוסן נפשי חזק מאוד, ואנחנו הרי מדברים על צבא של כולם".

צבא הוא דבר שבקדושה

ו עקב פרז, ירושלים: "לפני הגיוס היו לי חששות. הרגשתי לא בטוח ורציתי לברר לעצמי קודם לכן כמה שאלות. מה זה גן עדן וגיהנום, שאלת שכר ועונש. כאן הכניסו לי מוטיווציה, אידיאלים והכרה שאינני טוב יותר מהחילוני. המטרה שלי בצבא איננה לתקן את העולם ולהחזיר את העם בתשובה, אלא לתרום כמה שיותר".

דרור חוגיבקב, חולון: "חינכו אותנו לאחריות אישית וציבורית ועמידה במטלות תוך הקפדה על ההלכה, עד כמה שהפעילות המבצעית מאפשרת אותה. צבא הוא דבר שבקדושה".

– **מה עם בנות כשיוצאים עם בשבעיים?**

יחד: אין בעיה. ■

– **המסגרת התיכונית־דתית איננה מבססת השק־פת עולם מוצקה?**

"הרבה פעמים מדובר במתגייס דתי בהתנהגותו, אכל עולמו הערכי איננו שלם. וכשהעולם איננו מוצק, כל מכה חיצונית, ולו הקטנה ביותר, עלולה למוטט אותו. באין תשובה לשאלות שמתעוררות אצלו הוא מורד בכל מה שהוטמע בו בעבר. ללא ברור מעמיק של יסודות האמונה היא נתפשת אצלו ברמה של גן יל־רים".

ואכן, עונג רב מדשן את פני הרב אלי כשהוא פונה אל התלמידים ואומר: תענוג ללמוד עם "כוכבים" כמוכם. מי שמחפש אספירין לבעלי תשובה, יוסיף, לא ימצא אותו אצלנו. מה כוץ ביסוס פילוסופי של האמונה היהודית והנפמה של השקפת דתית. ולצורך העניין הבחורים חורשים, כין היתר, ככתבי הרמב"ם, המהר"ל, הרמב"ן והרב קוק, ולא פעם הדיון הפילוסופי מוסט לנושאים המעסיקים אותם כעת, או שיעסיקו אותם בעתיד.

מעמד האישה

לתיכת הפתקים בבית המדרש משלשלים התלמידים שאלות בענייני אמונה לצד תהיות כגון מעמד האישה ביהדות, ולמה לא נוסעים בשבת. "קיבלו בעבר תשו־בות שכבר אינן מספקות אותם", מסביר הרב. את הזול־כה לומדים שם תוך שימת דגש על הכנה לצבא.

יגאל: "אנחנו מפגישים אותם עם כל המצבים המ־סובכים שהצבא מעמיד בפניהם. רואגים, למשל, שכל אחד יהיה מסוגל להכשיר מטבח במוצב אם ישבה בו קודם לכן יחידה שלא הקפידה על כשרות. מנחים בכ־רור מה הכרח ומה אסור בפעילות צבאית בשבת, או מבררים האם מותר להתפלל בשכיבה במארב.

"כעקרון, אנחנו מקנים משמעות בטחונית גם לדב־רים שאינם מידיים. לדוגמא: מנותת לוחמים בזמן סיור בשבת, פירושה גם מנוחת הנ"פ שלהם למרות שהנעה וכיבוי רכב אסורות בשבת. כשמדובר בפיקוח נפש, כפי שלמנוחת החייל יש השלכה על הביטחון, כך גם לש־מירה ואחזקה נכונה של רכבו יש חשיבות בטחונית".

אל תוותרו על לימוד גם בעתיד, מאיצים הרבנים בבחורים. גם אם יקרעו אתכם בפעילות מפרכת במשך היום, תמכו בלילה את שמורות העיניים בגפרורים ואל תוותרו על דף גמרא, ואפילו דף תנ"ך. העיקר לתחום

לעצמם אי קטן של רוחניות בלב סערת הפעלתנות התכליתית לתוכה יסחפו.

המכינה הישיבתית ממומנת מתקציב ממשלתי, תרר־מות, המועצה האזורית בנימין ושכר לימוד. כ־1200 ש"ח לשנה. 300 צבאו על שעריה לקראת השנה הבאה, 100 התקבלו. בהתחשב בעובדה שלרוב התלמידים שאיפה לשרת ארבע שנים, ולדברי הרב גם להתחתן מוקדם, רחיית הגיוס בשנה מעידה על צורך נפשי עמוק לברר את הדברים. רק לגמור י"ב ולחזור לעומס לימודים – קטע לא קל.

יגאל: "צריך מאוד לרצות כדי לעמוד בו, ושום צ'ופר אינו מוחכה להם בסוף השנה. לא תעודה, ולא תואר ולא כנפיים. רק ברור האמת באופן צלול ובהיר".

יציאה הביתה אחת לשבועיים, כך התקנון. אך למע־שה הכל חופשי. מהכרעה בסוגיית האמונה ועד אם לנסוע לחתונה של הדודה. אחוזת המוסר נעשית על־ידי התלמידים. רק הטבח מיובא. שיאכלו טוב ה"ילדים".

מפנשי היכרות

משקיעים הרבה אנרגיה. מתחילים את היום ברבע לשבע, גומרים ב־10 בערב, ואז מרביצים כושר גופני. כל המערכת שם מסתובכת סביבם. העובדה שהישיבה היא חד שנתית שוחקת את הרבנים־מורים, אבל מאפשי־רת לצעירים ראש פתוח ולשון משוחררת. פטורים מאימת כוגרים הם אינם עומדים בצילו של איש ויכו־לים לשאול ולהגיד כל מה שבא להם.

מן הסתם, רבר לא יפתיע את הבחורים כשיתגייסו. יודעים בדיוק מה מחכה להם והרבה בזכות מפגשי היכרות שקיימו עם קציני צבא מיחידות שונות. המוכ־נות כוללת גם כושר גופני. חוץ מאימונים מקצועיים יש גם סדרות ניווט. טיולים? ועוד איך. "לא במשמעות הפוליטית־אקטואלית" לוינשטיין מזדרז להבהיר. לא ביהודה ושומרון. "המטרה העיקרית היא להתגבש, לה־תחשל ולהתנסות בפעילויות חריגות. סנפלינג, למ־של".

– **השקפה פוליטית?**

"אין ויכוח שמבחינה רוחנית ולאומית תחיית עם ישראל היא בכל ארצו, אבל לא נכנסים איך צריך להגיע לזה מבחינה פוליטית, ואם יזומת שמיר טובה או לא. אם תלמיד מבין את העקרונות וינתח את המהל־

מצווה להתגייס לצנחנים

פילין ונשק – אותה אחריות, מסביר הרב אלי סדן לתלמידיו. "כמו שההלכה מצווה על תי־קון צבע כשמופיעות נקודות לבנות על התפילין, כך הנשק. אסור שיהיה בבית הבליעה שלו ולו גרגר אחד.

"המטרה שלנו איננה רק לעבור את הצבא בש־לום. לא רק פתרון אישי איך לעשות צבא ולהישאר דתיים. בניית האומה ושמירה עליה היא מצווה דתית. המוטיווציה של בחור דתי לשרת ביחידות קרביות, צריכה להיות לא רק ברמה ההרפתקנית ומימוש עצמי, אלא מתוך מודעות שאם הוא מתגר־ים לצנחנים, למשל, הוא עושה מצווה גדולה יותר.

"התורה תגרום לו שיגייס כוחות יותר גדולים לרוץ מתחת לאלונקה. אנחנו רוצים לשוב ולמלא בתכנים את המושג ציונות ולגבש מאמין, שמוטיוו־ציה דתית מחרירה בו תחושה אמיתית של עם חופ־שי בארצנו.

"אנחנו לא אומרים לבחורים: אתם בצבא למרות שאתם דתיים, אלא אתם בצבא בגלל שאתם דתיים ועליכם להרגיש שאתם חיילים טובים. לא טובים יותר מאחרים, חלילה, זו כבר גאווה". ■

כים הפוליטיים ביושר ובאומץ אחרת ממני – לא יפ־ריע לי", כך הרב אלי.

אח"כ יגיד לי **ערן עמיר**, מהבוגרים, ש"כאן הכניסו לנו לראש כי בצבא אין פוליטיקה" וחברו **יעקב פרז** יוסיף: "ציות פקודה מתחייב גם אם יורו לנו לפנות ישובים. נבכה ונפנה".

בתכנית המקורית, אגב, אמורה היתה הישיבה לקום בבית שמש, אלא שסיבות טכניות סיכלו ברגע האחרון את הבוונה. "רצינו לנתק אותה מסטיגמות פוליטיות. צבא עם מוטיווציה גבוהה חשוב יותר משאלה פוליטית זו או אחרת" אומר הרב.

עם זאת במסגרת ההרצאה השבועית בענייני חול שמקבלים התלמידים, התקיימה גם סדרה במזרחנות. דיברו על אש"פ, על וכויות לגיטימיות לפלשתינים. והמסקנה פה אחד: "על ארץ ישראל יש זכות רק לעם ישראל". ■